

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VII. Editionem Interpretum Septuaginta, quae in Hexaplis habebatur,
asteriscis, obelis, lemniscis, & hypolemniscis Origenes distinxit. Ei
praeterea quae erat in Tetraplis Scholia adjecit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

sed in aliquibus solum libris adjunctam haberent. Ait paulo post Salmasius : Sed & veteres A Patres ex quibus composita Catene, ut vocant, in diversos Veteris Testamenti libros leguntur, nunquam citant varietates Translationum & Quinta & Sexta Editione, sed ex quatuor illis tantum quas invicem composuerat Origenes, ex quibus Tetrapla fecerat, & cum gemino Ebraico & Græcâ. Confule Notas Flamini Nobilij, quam sæpe Quinta ac Sextæ editionis variantes Lectiones citent Patres antiqui, deprehendes. Falsum quoque esse apparet, quod jactant recentiores quidam, Origenem nulla unquam Octapla composuisse, sed Hexapla duntaxat & Tetrapla. Octapla certe itidem ut Hexapla composuit Origenes, quoniam idem opus Hexaplum & Octaplum fuisse demonstravimus. Confutatur etiam ex præcedentibus Vsserij Armachani nova opinio, non puram solum & emendatam interpretationem Ψ o, sed $\kappa\omicron\nu\iota\upsilon$ quoque in He-

Bellarmino D. xaplis habitam fuisse asserentis, quod Bellarmino quoque videtur fuisse persuasum. De *B* *scip. Eccl.* prehenditur quoque multiplex Magdeburgensium hallucinatio in his ipsorum verbis: *Pri-*

mum versioni LXX. que tam fuisse videtur vniuersissima, adijcit Aquila Pontici, Theodotionis, & Symmachi editiones repertas à se, multo tempore absconditas: aliam quidem Nicopoli in Aethiæ liure; aliam alius in loci, sicut ipse scribit: indicavit Eusebius libr. 6. cap. 17. His postea superaddidit Quintam, Sextam, & Septimam, quas dixerunt Editiones: quarum unam inventam esse indicavit in Hiericho, in dolo, tempore Antonini Caracalle. Nam ut de Symmachi interpretatione fseam, Aquila & Theodotionis editiones ab Origene fuisse repertas probari minime potest; nec ullam ex iis tribus Nicopoli inventam fuisse verum est, sed Sextam. Omnium vero turpissime erravit Sixtus Senensis, qui Tetrapla cum Hexaplis confudit, & permiscuit, Hexapla vero ab Octaplis discrevit, idemque ut faceret Viro cuidam magno persuasit; quique Septimam Editionem nec in Hexaplis, nec in Octaplis unquam fuisse asseveravit; contrarium discretis verbis affirmante Eusebio.

Sic. libr. 4. & 5. Bibl.

Euseb. libr. 6. Hist. c. 16.

VII. Aliud præterea diligentia Origenis monumentum Hexapla præferebant. Notaverat ille Senes Septuaginta voces aliquas, quæ in Ebraeo haberentur, interpretando neglexisse, nonnullas autem de suo inseruisse, variaque ipsorum circumferri exemplaria inter se diversa, & sive ex supinitate librorum, sive ex Criticorum temeritate vitata: hinc calumnia ansam arripere Iudæos, ejusmodi interpretationem in Christianorum Ecclesiis prælegi solere causantes, quæ Ebraicæ veritati in omnibus non consentiret. Consultantur ipsius Tomus in Matthæum decimus quintus, & Epistola ad Africanum, ubi de Exemplarium Ψ o corruptione, & Iudæorum calumniis disserit. His incommodis ut occurreret, interpretationem Septuaginta Senum emendavit ex optimorum exemplarium fide, atque ejus præfertim quod in Serapeo servabatur, quodque ipsum Ψ o $\kappa\omicron\nu\iota\upsilon$ fuisse affirmant Veteres nonnulli. Asteriscos præterea, ubi quid deesset, cum prætermisissis vocibus inseruit; quæ vero illi præter Ebraicorum fidem adjecissent, præfixo obelo signavit: *quæ signa*, inquit Hieronymus, & in Græcorum. Latinorumque poematibus inveniuntur, unde & ab Origene translata sunt. Quæ de lemnisco subjicit Epiphanius, valde corrupta & confusa sunt; unde vix certi quequam possis extunderc. Id sibi tamen videtur velle, lemniscos adscripsisse Origenem, quotiescunque duo plurave paria Interpretum (hos enim in triginta sex paria fuisse discretos, & in omnibus fere consensisse autumat, cum Scripturam sacram in Ægypto interpretarentur) vocem aliquam uterpissent, ab ea diversam (ejusdem licet significationis) qua usi fuissent reliqui Interpretes; (quod ipsum fere habent Hesychius in Psalmum 12. 4. & Isidorus Origin. libr. 1. cap. 20.) hypolemniscos vero adnotasse, si quando vocem hujusmodi par unicum adhibuisset. Quibus significatur Origenem 36 Interpretum exemplaria simul contulisse. Ab Epiphanio dissentit Andreas Masius,

Hieron. ad Sun. & Epiph. De ponder. Ep. mens. c. 17.

Masius Præfat. in Græc. edit. 16. ac. 16. Annot. super Tab. Carter. Præfat. ad Procop. Comm. in Hæsam.

& paria illa Interpretum, velut aniles fabulas respuit, tumque appositos putat lemniscum & hypolemniscum, cum varias aliquas lectiones plures paucioresve Codices assererent. Alium notarum illarum usum profert Iohannes Curterius, nec aliud significare lemniscum putat quam verbis consentire Interpretes aliquos, discrepare sensu; hypolemniscum vero, quam sensu eos & verbis dissonare. Sed mihi verisimilior videtur Masij sententia. Asteriscorum illorum, obelorum, lemniscorum, & hypolemniscorum formas notat Epiphanius, & nominum significationes; multumque fallitur, cum vocabulum, $\lambda\epsilon\mu\iota\sigma\kappa\omicron\varsigma$ derivat à Græco $\lambda\epsilon\mu\iota\sigma\kappa\omicron\varsigma$, nam Syracusiam esse vocem constat. Reliqua fuscè persequitur Epiphanius in eodem libro: nec docet tamen utrum quæ Hexaplis intexta est interpretatio Ψ o ejusmodi notis fuerit insignis: sed id perspicuum est ex Romanis Scholiis Ψ o in 1. Reg. 14. 4. $\mu\epsilon\lambda\lambda\omicron\tau\omicron\varsigma$ $\kappa\omicron\upsilon\lambda\omicron$ $\epsilon\upsilon$ $\tau\omicron\varsigma$ $\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\tau\omicron\varsigma$ $\delta\epsilon$ $\nu\epsilon\tau\omicron\epsilon\varsigma$ $\alpha\iota$. $\delta\epsilon$ $\epsilon\upsilon$ $\delta\omicron\delta\omicron\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ ϵ $\sigma\epsilon\varsigma\epsilon\tau\omicron\iota$ $\delta\iota\upsilon\tau\omicron$. Imo, hæc in Hexaplo asterisco notata sunt, ut pote quæ ex Theodotione adjecta sint; & ex istis Hieronymi, quæ repetit Rufinus Inveñ. 2. Sed & Origenes asteriscos fecit. ex translatione Theodotionis assumens, ut componeret volumina quæ appellantur Hexapla. Tum subjungit: *Quia frequenter, si disputatio accidisset, vel immutata esse aliquanta, vel deesse, vel abundare in nostris Scripturis mentiebantur, voluit Origenes nostris ostendere, qualis apud Iudæos Scripturarum lectio teneretur, & in proprijs paginis vel voluminibus editio-*

A nes eorum singulas quasque descripsit. & ea que apud illos sunt addita vel decrepta, certis quibusque signis additis, ad versiculorum capita designavit; & in alieno, non suo opere suas tantummodo notas fixit; ut sciremus non quid nobis, sed quid iudeis adversum nos certantibus aut desse aut abundare videretur: & iterum ex istis Hieronymi in Prefat. Paralip. ad Chromatium: Et certe Origenes non solum exempla (lege Hexapla) composuit quatuor editionum, & regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur: sed quod majoris audacia est, in Editione Septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans que minus fuerant, & virgulis que ex superfluo videbantur apposta. Sed Origenem ipsum audire operaretur est: sic ille Tom. 15. in Matth. p. 381. *οτι ο δει δειδωκεν πολλη γαρ ονομα η ην απηρατων ημερα, ειν δατο παρ ομοιωτα πωρ λεγατων, ειν δατο πολλωσ πωρ μερθεατ ε δειδωκετωσ ην γεαρομωτων, ειν η δατο ην*

B τα εωλιε δουωωε εν τη διορθωσει αρεσινδωτων η αραρεωτων η μωρ ην εν τοις απηρατοις τις παλαια σταθμωσ σταρωτια, δευ δειδωκε, αρεμω ιαταω, κερμωω γερωμωτοι η δωταε εαδωστωσ ην δε αμωσθαδωρωτων αωωα τοις εβρωμωτωτα δεη την ην απηρατων σταρωτια η κερων πομωστωτοι δατο ην γεωτων εαδωστωσ το σωαδωσ εαρωτασ ενδωστωμω, και ηνα μωρ αβηστωμω εν τω εβρωτω κερμωω, η ελωμωτωσ εν τω σωαωσ αρωτω. ηνα η μετ αρωτωτων αρεσινδωτωμω, ηνα δηδωκε η εν ην κωμωω αωωα τοις εβρωμωτωτα εν ην δωτωων σωμωτωσ το εβρωτω αρεσινδωτωμω.

Ex hoc loco suspicari licet, non ex Theodotione solum, sed & aliis editionibus nonnulla fuisse inspersa. Quapropter Epiphanius, à quo rerum illarum accurate tradita historia est, desiderari ait à plurimis apud Interpretes Septuaginta quæ ex Ebrais referre prætermiserunt ipsi, Aquila vero, & Symmachus, ac reliqui Interpretes repræsentarunt: ex uno autem Theodotione addita esse non apposuit. Emendatio hæc ην δ per obelos & asteriscos, causa fuit Hieronymo cur ita Augustinum alloqueretur Epist. 89. cap. 6. *Miror quomodo Septuaginta Interpretum libros legas, non puras, ut ab eis editi sunt, sed ab Origene emendatos, sive corruptos per obelos & asteriscos, & Christiani hominis interpretatiunculam non sequaris, præsertim cum ea que addita sunt, ex hominis iudei atque blasphemi, post passionem Christi, editione transfulerit.* Corruptos dicit libros Septuaginta Interpretum, propter additamenta à Theodotione, cum in Isaiæ 58. cap. emendata ac vera appellet Hexaplorum exemplaria, quæ eadem additamenta præferrebant; nam neglectis asteriscis qui vel in legendo, vel in describendo negligi poterant, maxima existeret Theodotionis cum ην δ confusio: ac observata asteriscorum distinctio, legitima ην δ verba à Theodotione accurate fecernebantur. Itaque

D pro legentis attentione & diligentia corrupta erant, vel emendata. Quocirca in eadem ad Augustinum Epistola ita pergit Hieronymus: *Vix amator esse verus Septuaginta Interpretum? Non legas ea que sub asteriscis sunt; imo rade de voluminibus.* Editioni ην δ, quæ erat in Tetraplis Scholia ad libum aliqua adjecisse Origenem dicimus ex memorato Codice Marchali, quem habent Claromontani Patres Secretatis lesu: adnotatum enim est ante Ezechielem, librum hunc ex Hexaplis descriptum esse; correctum vero ad Tetraplorum fidem; postmodum subest: *α ηνα η αρω (αρωτωσ) γεωσ διαρωτωσ, η γεωλωρωτωσ. δευ δειδωκε η γεω τα γωδια παρωτωσ. ηνωστωσ η δωτωσ η διαρωτωσ αρωτωσ. γεω (Tetrapla) ipsius (Origenis) manu emendata, & Scholijs succincta erant: unde ego Eusebii Scholia apposui: Pamphilus & Eusebius emendatarunt.*

E VIII. Apud multos hanc opinionem percrebuisse video, Origenem quo parabilior esset emendata à se Editio Seniorum Septuaginta, edidisse eam seorsum, & ex ingenti Hexaplorum mole exemisse; adeo ut solitaria illa, alterius quæ habebatur in Hexaplis unde erat profecta, germana esset, & omni ex parte similis. Ratio istius opinionis valida nulla affertur. Probabilior mihi videtur sententia Iohannis Baptista Morini, viri doctissimi, Editionem illam ην δ ex Origenianis Hexaplis descriptam ab Eusebio & Pamphilo, & primum vulgatam arbitrantis; juxta illud Hieronymi in Prefat. ad Paralip. ad Chromatium: *Alexandria & Aegyptus in Septuaginta suis Helychium laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochia Luciani martyris exemplaria probat. Media inter has provincia Palæstinos coactos legunt; quos ab Origene elaboratos Eusebius & Pamphilus vulgaverunt.* Nam cum frequenter exscriberentur Hexapla in Ecclesiarum, doctorumque hominum usum, novis in dies deformabantur sordium inquinamentis; cum præsertim asteriscorum & obelorum adnotationem vel insuperhaberent librarij, vel non satis diligenter administrarent: unde ingens incidebat rerum perturbatio, confusis & permixtis cum Septuaginta Senum interpretatione Theodotionis additamentis: *Miser cordia & veritas*, inquit Hieronymus in Epistola ad Sun. & Fretell. *obviamerunt sibi: & dicitis quod in Greco, sibi, non habeatur: ελσ η αληθεια σωλωσ ιωτα. id est, Misericordia & veritas concurrerunt; nec in Hebræo habetur, & apud Septuaginta obelo prenotatum est: quæ signa dum per scriptorum negligentiam à plerisque quasi superflua relinquuntur, magnus in legendo error oboritur.* Loquitur de editione ην δ, quæ Hexaplis increta. Degenerante ergo magis magisque hac Editione, restituere eam conati sunt Eusebius & Pamphilus, ex ipso αρωτωμω, quod erat in Casariensi Bibliotheca; restitutam vero & seorsum

Epiph. De pond. cap. 2.

lib. 5. Morini in Pref. ad LXX.

